

INWONERS GERKESKLOOSTER kregen 11 (voor het merendeel) achternamen in 1811.....

De bedoeling van deze publicaties is om bij de lezers belangstelling te wékken voor het doen van stamboom-onderzoek. Mocht u interesse hebben voor een dergelijk onderzoek, dan kunt u hulp en advies krijgen bij de Stichting Oud-Achtkarspelen. Ook is het mogelijk om in bepaalde gevallen gratis een beperkt onderzoek te laten doen.

Voor informatie kunt u zich wenden tot de heer D.R. Wildeboer, De Hoefslag 26, 9285 RV Buitenpost, secretaris van bovengenoemde stichting, tevens samensteller van deze bijdrage. Het telefoonnummer is: 0511-541920.

Dit is het negende en tevens laatste artikel in de reeks, dat betrekking heeft op de aangenomen familie- of achternamen in de dorpen van de huidige gemeente Achtkarspelen. Gerkesklooster sluit dus de rij.

Wanneer uw voorouders hier in 1811 woonden, komt u wellicht namen tegen, die nog steeds in de familie voorkomen.

Nu eerst een aantal bijzonderheden uit de historie van het dorp. Volgens gegevens van de Fryske Akademy zijn er in Friesland tot het jaar 1580 ongeveer 50 kloosters geweest. Van het overgrote deel is weinig bekend, maar over het klooster dat hier heeft gestaan, hebben diverse schrijvers hun licht doen schijnen. De oude naam van het dorp was Wigerathorpe.

In het jaar 1240 kwam een zekere Gerke uit Wigerathorpe, een man met een groot financieel vermogen, naar voren met het plan om een klooster te stichten. Eerst was het nodig om een kloosterorde te kiezen, die het klooster zou bevolken. Gerke heeft verschillende bestaande kloosters in Friesland bezocht om zich te oriënteren. Bij de hoofden van deze kloosters deed hij beloften, die achteraf niet werden vervuld. Hierdoor ontstonden weer grote moeilijkheden en meningsverschillen. Na 9 jaar werd uiteindelijk gekozen voor de orde van de Sisterstiensers. Het klooster van Gerke, dat de naam Jeruzalem kreeg, moet één van de rijkste kloosters in Friesland zijn geweest.

Naast vele schenkingen door particulieren, die hiermee een goede plaats in het hiernamaals op het oog hadden, kreeg het klooster veel land in bezit door de bedijking van de Lauwerszee. Zoals bij veel andere kloosters, speelden de kloosterlingen een belangrijke rol bij inpolderingen.

Ook werd er recht gesproken tussen twistende partijen uit de omgeving en werd er bemiddeld tussen Schieringers en Vetkopers, van wie de afgevaardigden of volmachten in het

In verband met de doorwerking van de hervorming werd het klooster in 1580 opgeheven. Omdat er door het klooster tamelijk veel mensen in het dorp waren komen wonen, achtte men een eigen kerk noodzakelijk. Men koos voor een praktische oplossing. Bij de sloop van het klooster liet men het brouwershuis staan en dit werd bestemd kerkgebouw. Bij de laatste restauratie in 1974 kwam aan de zuidkant van de kerk nog een bijzondere fraaie poort te voorschijn, die waarschijnlijk de oudste toegang naar de bierbrouwerij is geweest.

Tot 1873 woonde de predikant in het oostelijke deel van het gebouw; later woonde hier de koster. De klok van de toren is teruggevonden in een dorpje in Denemarken. Hoe deze klok hier is terecht gekomen is niet duidelijk. Verondersteld wordt dat de Watergeuzen in de 16e eeuw de klok hebben geroofd en daar hebben verkocht. In het latijn staat op de klok te lezen: "de heer Reinerus van Doetinchem 37e abt van het Klooster Jeruzalem heeft mij doen maken 1504". Door dit opschrift kon men dus nagaan, dat de klok oorspronkelijk uit Gerkesklooster kwam.

Aan de zuidkant van de kerk staat een marmeren beeld, dat een kind voorstelt zittende op een schaaap. Volgens deskundigen moet het in de tweede helft van de 16e eeuw zijn gemaakt en zou het uit Italië afkomstig zijn. Het is een raadsel hoe het beeld hier is terecht gekomen. De schrijver S.J. van der Molen veronderstelt dat het in beslag is genomen bij een grenscontrole, omdat de invoerrechten niet werden betaald.

Gerkesklooster had destijds een douanepost, omdat het aan de grens met de provincie Groningen lag.

Rond 1790 werd de kerk door een hevige storm zwaar beschadigd. Een zekere heer Potter, die verschillende reisbeschrijvingen op zijn naam heeft staan, maar blijkbaar ook predikant was, heeft een en ander meegemaakt. Hij stond op de preekstoel toen het gebeurde en de dienst ging ondanks alles gewoon door. Een groot deel van het dak waaide weg en een aantal losse stenen, die tussen de binten waren blijven liggen, kwamen van tijd tot tijd op de kap van de preekstoel terecht, waaronder Potter stond te preken.

Door stortregens begon het dak zo te lekken, dat niemand van de kerkgangers het helemaal droog hield. Potter beschrijft dit als volgt: "De talrijk opgekomen schaar van nieuwsgierigen had tegen water te worstelen, doordien zich de dik opeen gepakte wolken in geweldige stortregens ontlastten, tegen welke niemand in de van dakpannen beroofde kerk geheel beschermd was. Het was niet onaardig

vrouwen van de eene plaats naar de andere retireerden, van het natte naar het drooge, waar zij echter weldra weder aan het zelfde ongemak blootgesteld waren. Ik troostte mij echter voornamelijk met de sterke kap van mijnen preekstoel, die mij voor steenen en tegen buien volmaakt beveiligde". De predikant heeft blijkbaar wel genoten van het gebeuren.

In 1811, toen de inwoners van Gerkesklooster werden verplicht om een achternaam aan te nemen, telde

het dorp ruim 400 inwoners. Er waren 93 gezinshoofden of alleenstaanden. In het Rijksarchief Friesland te Leeuwarden is een stuk bewaard gebleven, die een beeld geeft van de beroepsbevolking in die tijd. Volgens deze opgave van de "Onderscheidene beroepen der Ongehuwden of Hoofden des Huisgezins" waren er 4 ambtenaren, 18 boeren, 11 kooplieden, 20 handwerkslieden, 35 ambachtsgezellen/arbeiders en 5 overige personen.

Voor de bevolking van Gerkesklooster werden in totaal 73 akten van naamsaanneming opgemaakt. De meest gekozen achternaam was Dijkstra (6x). Hierna treft u aan een alfabetische lijst van de gekozen achternamen of familienamen. Het cijfer in de laatste kolom (onder K.) geeft aan het aantal kinderen, die de aangever op gaf.

Nr.	Familienaam	Voornamen	K.
1.	Boer (de)	Arend Kornelis	4
2.	Boer, de	Jelle Ykes	2
3.	Boersma	Kornelis Tomes	1
4.	Boersma	Mark Wijtzes	3
5.	Bolhuis	Abel Gerrits	-
6.	Bolhuis	Willem Klaazes	1
7.	Brandsma	Willem Alderts	1
8.	Brouwer	Halbe Pytters	3
9.	Clooster, van	Reinje Hendriks	5
10.	Dijk, van	Jacob Roels	7
11.	Dijk, van	Jan Roels	-
12.	Dijk, van	Kornelis Roels	-
13.	Dijk, van den	Oege Folkerts	4
14.	Dijkstra	Alte Ebeles	2
15.	Dijkstra	Harmen Boeles	3
16.	Dijkstra	Jan Binderts (Stroobos)	4
17.	Dijkstra	Klaas Boelens	2
18.	Dijkstra	Pier Binderts	5
19.	Dijkstra	Pytter Siedzes	5
20.	Ekhardt	Rienk Pieters	1
21.	Faber	Jan Harmens	3
22.	Faber	Ruerd Sybolts	3
23.	Feenstra	Beerent Jans	-
24.	Groeneveld	Jelle Pops	3
25.	Haan, de	Kornelis Hendriks	2
26.	Hoek	Rienk Wybes	2
27.	Hofman	Arent Bruins	5
28.	Houten, van	Kornelis Wybrants	2
29.	Kamstra	Gerrit Gerrits	5
30.	Klooster	Hindrik Sjoerds kinderen	1
31.	Klooster, van	Ate Hendriks	-
32.	Kootstra	Hylle Doeyes	4
33.	Krol	Jan Alberts	-
34.	Kuiper	Lammert Oodzes	3
35.	Loo, van	Manus Alberts	2
36.	Lubberts	Boele Lubbes	-
37.	Lubberts	Pieter Lubberts	3
38.	Martens	Johannes Rienks	2
39.	Mey, van der	Johannes Teekes	9
40.	Oosterga	Reinie Joostens	6
41.	Osinga	Melle Lammerts	-
42.	Pel	Eit Mients	3
43.	Pel	Pytter Jans	-
44.	Ploeg, van de	Egbert Wybrants	3
45.	Postma	Lippe Berents	3
46.	Postmus	Hylkje Rinzes	3
47.	Schuttinga	Rienk Geerts	-
48.	Sytsma	Jan Harmens	1
49.	Sikkema	Geert Hanses	7
50.	Sikkes	Abel Hinderiks	6
51.	Sikkens	Gosse Hendriks	-
52.	Suidema	Rypke Hayes	4
53.	Swaanstra	Fokke Louwrens	4
54.	Swart	Jan Klazes weduwe	6
55.	Triemstra	Wyger Rinderts	3
56.	Tuinen, van	Sieberen Lieuwes	-
57.	Veen, van der	Meindert Teunis	3
58.	Veen, van der	Wiebren Dirks	5
59.	Wal, van der	Lammert Sybes	6
60.	Wal, van der	Tymen Hinderiks	1
61.	Wal, van der	Tjalling Hyddes	-
62.	Weg, van der	Albert Hessels	3
63.	Weg, van der	Durk Tjeerds	4
64.	Westerhof	Aalze Oedzes	-
65.	Westerhof	Lammert Eesges	2
66.	Westerhof	Meine Oedzes	2
67.	Zikkens	Roelof Hinderiks	-
68.	Zuiderma	Abraham Zytzes	-
69.	Zwart	Jan Jilings	3
70.	Zwarts	Beerent Jillings	-
71.	Zytsma	Hinderik Sytzes	-
72.	Zytsma	Rienk Ruerds	1
73.	Zytsma	Symen Sytzes	-